

හැඳින්වීම

1948 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාවට නිදහස ලැබීම මෙරට ඉතිහාසයේ වැදගත් සංධිස්ථානයකි. ඒ සමඟ ම පාර්ලිමේන්තු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුක්‍රමය ලැබුණු බැවින් නියෝජිත ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය මගින් දේශපාලන කටයුතුවලට සම්බන්ධ වීමේ අවස්ථාව ලාංකිකයන්ට හිමි විය. 1972 හා 1978 යන වසරවල නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා හඳුන්වා දීම මගින් දේශපාලන ක්ෂේත්‍රයේ තවත් වෙනස්කම් රැසක් සිදු විය. නිදහසෙන් පසුව ගෙවුණු දශක තුන තුළ මෙරට දේශපාලන ක්ෂේත්‍රයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ මෙන් ම ආර්ථික හා සමාජීය ක්ෂේත්‍රවල සිදු වූ වර්ධනයන් පිළිබඳව වැඩි දුර තොරතුරු මෙම පාඩමෙන් අවධානයට ලක් කෙරේ.

6.1 සෝල්බර් ප්‍රතිසංස්කරණ හා නිදහස ලැබීම

ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ පිළිබඳ සොයා බලා අවශ්‍ය නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමට බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුව විසින් පත් කරන ලද සෝල්බර් කොමිසම සාමාජිකයෝ 1944 දෙසැම්බර් මස දිවයිනට පැමිණියහ. 1945 වර්ෂයේ සැප්තැම්බර් මස සෝල්බර් කොමිසමේ වාර්තාව ප්‍රකාශයට පත් කෙරුණු අතර රටේ අභ්‍යන්තර කටයුතු පිළිබඳ පූර්ණ බලතල ලාංකිකයන්ට ලැබෙන ආණ්ඩුක්‍රමයක් එමගින් නිර්දේශ කර තිබුණි. එම වාර්තාවේ කරුණු ඇතුළත් ධවල පත්‍රිකාව මෙරට රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාව විසින් පිළිගනු ලැබීමෙන් පසු සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය පිළිබඳ රාජාඥව 1946 මැයි මාසයේ දී බ්‍රිතාන්‍ය විසින් නිකුත් කරන ලදී. සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය යටතේ පැවැත්විය යුතු ප්‍රථම පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණය 1947 වසර මැද පැවැත්වීමට නියමිතව තිබුණු නමුත් ලංකාවට නිදහස ලබා දීම ගැන එතෙක් බ්‍රිතාන්‍යයන් කිසිදු ප්‍රකාශයක් සිදු නොකළහ. මේ නිසා නිදහස ලබා ගැනීමට ලාංකිකයන්ට ඇති අයිතිය පිළිබඳ ඩී. එස්. සේනානායක මහතා ඇතුළු මෙරට නායකයෝ බ්‍රිතාන්‍යයට තර්කානුකූලව කරුණු ඉදිරිපත් කළහ. ඒ අනුව මැතිවරණයට මාස දෙකකට පෙර විශේෂ ප්‍රකාශයක් කළ යටත් විජිත භාර ලේකම්වරයා බ්‍රිතාන්‍ය පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලය ඇතුළත නිදහස් රටක තත්ත්වය ලංකාවට ලබා දෙන බව නිවේදනය කළේ ය. මේ වන විට ඩී. එස්. සේනානායක මහතා විසින් එක්සත් ජාතික පක්ෂය පිහිටුවා තිබුණි. 1947 අගෝස්තු මස පැවති ප්‍රථම පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයේ ප්‍රතිඵලය පහත දැක්වේ.

1947 පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයේ ප්‍රතිඵල

දේශපාලන පක්ෂය	ජයග්‍රහණය කළ ආසන සංඛ්‍යාව
එක්සත් ජාතික පක්ෂය	42
ලංකා සමසමාජ පක්ෂය	10
ද්‍රවිධ සංගමය	07
ලංකා ඉන්දියානු සංගමය	06
බොල්ෂෙවික් ලෙනින් පක්ෂය	05
ලංකා කොමියුනිටිස් පක්ෂය	03
කම්කරු පක්ෂය	01
ස්වාධීනව තරග කළ අපේක්ෂකයන්	21
එකතුව	95

මෙම මැතිවරණයෙන් එක්සත් ජාතික පක්ෂය පාර්ලිමේන්තුවේ වැඩි ආසන සංඛ්‍යාවක් දිනා ගත් බැවින් ස්වාධීන අපේක්ෂකයන් රැසකගේ සහාය ලබා ගත් සී. එස්. සේනානායක මහතා ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීමට කටයුතු කළේ ය. 1946 වර්ෂයේ සිට ම මෙරට අභ්‍යන්තර කටයුතු පිළිබඳ පාලන වගකීම ලාංකිකයන්ට පවරා දීමට බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුව කැමති වුවත් විදේශ කටයුතු තවදුරටත් බ්‍රිතාන්‍යයන් අත ම පවත්වා ගැනීමේ සුදනමක් තිබුණි. දිවයිනේ භූගෝලීය පිහිටීම, ආරක්ෂක හා යුද්ධ කටයුතු අතින් වැදගත් වූ හෙයින් මෙරට සමඟ පැවති සබඳතා සම්පූර්ණයෙන් ම බිඳ දැමීමට බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුව අකමැති වීම එයට හේතු විය. බ්‍රිතාන්‍යයේ මෙම අභිලාෂය තේරුම් ගත් නව අගමැති සී. එස්. සේනානායක මහතා, 1947 නොවැම්බර් මාසයේ දී බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුව සමග ආරක්ෂක හා බාහිර කටයුතු පිළිබඳ ගිවිසුම් දෙකක් අත්සන් තැබීමට කටයුතු කළේ ය.

ආරක්ෂක ගිවිසුම අනුව අවශ්‍යය අවස්ථාවල දී බ්‍රිතාන්‍යයේ නාවික, ගුවන් හා සෙසු යුද්ධ කටයුතුවලට මෙරට භූමිය භාවිත කිරීමට ඉඩ ලබා දීමට එකඟ විය. බාහිර කටයුතු පිළිබඳ ගිවිසුම අනුව නිදහස් රටක් වශයෙන් ලංකාව ජාත්‍යන්තර සබඳතා අලුතෙන් ගොඩනගා ගැනීමේ දී බ්‍රිතාන්‍යයේ සහාය මෙරටට ලබාදීමට කැමැත්ත ප්‍රකාශ විය. අනතුරුව මෙරටට නිදහස ලබා දීම පිළිබඳ කරුණු ඇතුළත් ලංකා ස්වාධීනතා පනත බ්‍රිතාන්‍ය පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කරන ලදී. එම පනත ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳ විධිවිධාන ඇතුළත් ලංකා ස්වාධීනතා රාජාඥව 1947 දෙසැම්බර් 19 දින නිකුත් කෙරුණි. 1948 වර්ෂයේ පෙබරවාරි 04 දින සිට එකී විධි විධාන ක්‍රියාත්මක වීමත් සමග ශ්‍රී ලංකාවට නැවත වරක් නිදහස ලැබුණි. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාව වෙනුවෙන් නීති පැනවීමට හා මෙරට පාලන කටයුතු ගෙන යාමට බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුවට තිබූ බලය අවසන් වී එම බලතල ලංකා ආණ්ඩුවට ලැබුණි. 1948 වර්ෂයේ පෙබරවාරි 10 දින නව පාර්ලිමේන්තුව උත්සවාකාරයෙන් විවෘත කෙරුණු අතර අගමැති සී. එස්. සේනානායක මහතා විසින් ඉංග්‍රීසි ධජය පහත හෙළා යළි සිංහ ධජය ඔසවන ලදී. මේ අනුව පෙබරවාරි 04 දින ශ්‍රී ලංකාවේ නිදහස් දිනය බවට පත් විය.

සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය

වර්ෂ 1931 සිට 1947 දක්වා පැවති ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමයෙන් පසුව සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය ක්‍රියාත්මක විය. 1972 ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව දක්වා එය පැවතුණි. සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය යටතේ රජයේ කටයුතු ගෙන යාම සඳහා අග්‍රාණ්ඩුකාර ධුරය , අගමැති ප්‍රධාන කැබිනට් මණ්ඩලය, පාර්ලිමේන්තුව හා අධිකරණය වශයෙන් ආයතන හතරක් හඳුන්වා දී තිබේ.

අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා

එතෙක් පැවති ආණ්ඩුකාර තනතුර අහෝසි කොට එංගලන්ත කීරීටය නියෝජනය වීම පිණිස අග්‍රාණ්ඩුකාර තනතුර ස්ථාපනය කෙරිණ. නව ආණ්ඩුක්‍රමය යටතේ වුව ද බ්‍රිතාන්‍ය රැජින තව දුරටත් ලංකාවේ නායිකාව වශයෙන් පිළිගත් බැවින් රැජිනගේ මෙරට නියෝජිතයා වශයෙන් අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා කටයුතු කළේ ය. අග්‍රාණ්ඩුකාර තනතුර මුළුමනින් ම නාමමාත්‍ර විධායක තනතුරක් වූ අතර ඔහු සිය කටයුතු මෙහෙයවීමේ දී හැම විට ම අගමැතිගේ උපදෙස් පරිදි ක්‍රියා කළ යුතු විය.

පාර්ලිමේන්තුව

සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය අනුව ව්‍යවස්ථාදායක කටයුතු සඳහා මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය හා සෙනෙට් සභාවකින් යුතු ද්විමණ්ඩල පාර්ලිමේන්තුවක් පිහිටුවනු ලැබිණ. මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය හෙවත් නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලය 101 දෙනෙකුගෙන් සමන්විත විය. එම පිරිසෙන් 95 දෙනෙකු ඡන්ද කොට්ඨාස පදනම අනුව මහජන ඡන්දයෙන් තෝරා ගත් අතර ඉතිරි 6 දෙනා නියෝජනය නොවූ සුළු ජාතීන් වෙනුවෙන් අගමැතිගේ උපදෙස් පිට ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පත් කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය වසර 5ක් විය.

සෙනෙට් සභාව වශයෙන් හැඳින්වූ උත්තර මන්ත්‍රී මණ්ඩලය හෙවත් දෙවන මන්ත්‍රී මණ්ඩලයට සාමාජිකයෝ 30 දෙනෙක් අයත් වූහ. නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලය විසින් ඔවුන් අතරින් 15 දෙනෙකු පත් කරන ලද අතර අගමැතිගේ උපදෙස් පරිදි අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් ඉතිරි 15 දෙනා පත් කරන ලදී.

අගමැති ප්‍රධාන කැබිනට් මණ්ඩලය

අගමැතිවරයා කැබිනට් මණ්ඩලයේ ප්‍රධානියා විය. නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ මන්ත්‍රීන්ගේ බහුතර සහයෝගය ලැබෙන තැනැත්තා අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් අගමැති තනතුරට පත් කරන ලදී. මෙම ආණ්ඩුක්‍රමය යටතේ විධායක කටයුතු කැබිනට් මණ්ඩලයට පැවරිණි. ආරක්ෂක හා විදේශ කටයුතු අගමැතිවරයා යටතේ පැවතිය යුතු විය. ඇමති මණ්ඩලය පත් කිරීම අගමැතිගේ උපදෙස් පරිදි අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් සිදු කරන ලදී.

අධිකරණ ඇමති තනතුර සහ තවත් එක් ඇමති තනතුරක් වත් සෙනෙට් සභා සාමාජිකයන්ගෙන් පත් කළ යුතුව තිබිණ. එංගලන්ත පාර්ලිමේන්තු සම්ප්‍රදාය අනුව කැබිනට් මණ්ඩලය සාමූහිකව පාර්ලිමේන්තුවට වගකීමට බැඳී සිටියේ ය.

අධිකරණ කටයුතු

සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය අනුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ඇතුළු අධිකරණ පද්ධතියක් මගින් අධිකරණ කටයුතු පැවැත්විය යුතු විය. අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා ඇතුළු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිශ්චයකරුවන් පත් කරන ලදී. අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා ප්‍රමුඛ අධිකරණ සේවා කොමිසම මගින් අධිකරණයට සම්බන්ධ විනිශ්චයකරුවන්ගේ පාලන කටයුතු මෙහෙයවිය යුතු විය.

ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රමය

දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රමය යනු පාර්ලිමේන්තු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය පවතින සෑම රටක ම දැකිය හැකි අනිවාර්ය ලක්ෂණයකි. එංගලන්තය, ඇමරිකාව වැනි රටවල මුල් කාලයේ දැකිය හැකි වූයේ ප්‍රධාන පක්ෂ දෙකක් පමණි. එසේ ප්‍රබල දේශපාලන පක්ෂ දෙකක් පැවතීම ද්විපක්ෂ ක්‍රමය ලෙස හැඳින්වේ. ප්‍රංශය, ජර්මනිය වැනි යුරෝපා රටවල මෙන් ම ඉන්දියාව, ශ්‍රී ලංකාව වැනි ආසියාතික රටවල දේශපාලන පක්ෂ රැසක් දක්නට ලැබේ. එසේ පක්ෂ රාශියක් පැවතීම බහු පක්ෂ ක්‍රමය ලෙස හැඳින්වේ.

දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රමය නිසා ඒ ඒ පක්ෂයේ ප්‍රතිපත්ති මත ජනතාව සංවිධානය කිරීම හා පක්ෂයේ මතය ජනතාව අතරට ගෙනයාම පහසු වී ඇත. එසේ ම පාර්ලිමේන්තු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය මහජන නියෝජිතයන් මගින් ගෙන යන පාලනයන් බැවින් දේශපාලනඥයන් හා ඡන්ද දායකයන් අතර සබඳතාව ගොඩනැගීමට ද පක්ෂ ක්‍රමය අවශ්‍ය වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන පක්ෂ පිහිටුවීම ආරම්භ වූයේ බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දී ය. 1931 වර්ෂයේ දී මෙරට ට සර්වජන ඡන්ද බලය ලැබුණු නමුත් 1947 වන තෙක් ම මැතිවරණවල දී පක්ෂ ක්‍රමය සැලකිල්ලට නොගැනුණි. මෙරට මැතිවරණයක දී මුල්වරට පක්ෂ ක්‍රමය භාවිතා වූයේ 1947 පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයක දී ය. එම මැතිවරණය වන විට ලංකා සම සමාජ පක්ෂය, එක්සත් ජාතික පක්ෂය, ලංකා කොමියුනිටිස් පක්ෂය, ද්‍රවිධ සංගමය වැනි පක්ෂ රැසක් බිහිව තිබුණි.

ලංකා සමසමාජ පක්ෂය

ලංකා සමසමාජ පක්ෂය යනු මෙරට වඩාත් පැරණි ම දේශපාලන පක්ෂයක් ලෙස සැලකිය හැකි ය. බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දී අධ්‍යාපන කටයුතු සඳහා විදේශ ගත වූ ආචාර්ය ඇන්. ඇම්. පෙරේරා, ආචාර්ය කොල්වින් ආර්. ද සිල්වා, පිලිප් ගුණවර්ධන වැනි නායකයෝ විදේශවල දී වාමාංශික දේශපාලනයේ ආභාසය ලබා එම අදහස් මෙරටට ගැළපෙන සේ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා 1935 වර්ෂයේ දී ලංකා සමසමාජ පක්ෂය පිහිටුවා ගත්හ. වාමාංශික දේශපාලන මතවාද අනුව ශ්‍රී ලංකාව තුළ සමාජවාදී සමාජයක් නිර්මාණය

කිරීම සඳහා අවශ්‍ය දේශපාලන කටයුතු මෙහෙයවීම සමසමාජ පක්ෂය පිහිටුවීමේ මූලික අරමුණක් විය. පසුව එම පක්ෂයෙන් කැඩී ගිය පිරිසක් විසින් දෙසැතර එස්. ඒ. වික්‍රමසිංහ මහතාගේ ප්‍රධානත්වයෙන් 1943 වර්ෂයේ දී ලංකා කොමියුනිටිස් පක්ෂය පිහිටුවන ලදී.

එක්සත් ජාතික පක්ෂය

1946 වර්ෂය වන විට වාමාංශික දේශපාලන පක්ෂ කිහිපයක් හා සුළු ජන පක්ෂ කිහිපයක් බිහිව තිබුණත් මෙරට මධ්‍යස්ථ දේශපාලනඥයන් සඳහා පක්ෂයක් බිහිව නොතිබුණි. 1947 දී ප්‍රථම පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණය ද පැවැත්වීමට නියමිතව තිබූ බැවින් ඩී. එස්. සේනානායක මහතාගේ නායකත්වයෙන් 1946 වර්ෂයේ දී එක්සත් ජාතික පක්ෂය පිහිටුවීය. එවකට පැවති ලංකා ජාතික සංගමය හා එස්. ඩබ්. ආර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක මහතා පිහිටුවා තිබූ සිංහල මහා සභාවේ සාමාජිකයෝ රැසක් එක්සත් ජාතික පක්ෂයට එකතු වූහ. මේ නිසා එම පක්ෂය ආරම්භයේ සිට ම ශක්තිමත් දේශපාලන පක්ෂයක් බවට පත්ව තිබුණි. 1947 මැතිවරණයට අපේක්ෂකයන් 98 දෙනෙක් ඉදිරිපත් කොට ආසන 42ක් ඡය ගැනීමට එම පක්ෂය සමත් විය. අනතුරුව 1952 දී පැවති දෙවන පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයේ දී ද ආසන 54ක් දිනා ආණ්ඩු බලය ලබා ගැනීම එම පක්ෂයට හැකියාව ලැබුණි.

ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය

එස්. ඩබ්ලිව්. ආර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක මහතා එක්සත් ජාතික පක්ෂයෙන් ඉවත්ව 1951 දී ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය පිහිටුවීය. එක්සත් ජාතික පක්ෂයට වඩා සාමාන්‍ය ජනතාවගේ අවශ්‍යතා ගැන සැලකිල්ලක් දැක්වූ මෙම පක්ෂයට ස්වභාෂා උගතුන්, හික්ෂුන් වහන්සේලා හා දේශීයත්වය අගය කළ පිරිස්වල සහාය ලැබුණි. 1951 මැතිවරණයට ඉදිරිපත්ව පාර්ලිමේන්තු ආයතන 9ක් දිනාගත් එම පක්ෂය තවත් දේශපාලන කණ්ඩායම් රැසක් එකතු කරගෙන මහජන එක්සත් පෙරමුණ නමින් 1956 මැතිවරණයට ඉදිරිපත් වී ආසන 51ක් දිනා ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීමට සමත් විය. ඒ අනුව 1956 සිට 1959 දක්වා බණ්ඩාරනායක මහතා මෙරට අගමැතිවරයා වශයෙන් කටයුතු කළේ ය. 1959 වර්ෂයේ දී බණ්ඩාරනායක මහතා ඝාතනය වීමෙන් පසුව එතුමාගේ බිරිඳ සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිණිය පක්ෂ නායිකාව බවට පත් වූවා ය.

වෙනත් දේශපාලන පක්ෂ

රට පුරා ම මැතිවරණවලට අපේක්ෂකයන් ඉදිරිපත් කළ ඉහත සඳහන් පක්ෂ හැරුණු විට නිදහසට පෙර අවධියේ දී පවා තවත් සුළු පක්ෂ කිහිපයක් පිහිටුවා තිබුණි. ඒ. ඊ. ගුණසිංහ මහතා පිහිටුවා තිබූ කම්කරු පක්ෂය, ජී. ජී. පොන්නම්බලම් මහතා පිහිටුවා තිබූ ද්‍රවිඩ සංගමය එබඳු පක්ෂවලට උදහරණ වේ. මේ අතරින් 1956 මැතිවරණය දක්වා ද්‍රවිඩ සංගමය ඒ අතර කැපී පෙනෙන පක්ෂයක් විය. මෙරට දෙමළ ජනතාවගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ දැඩි උනන්දුවක් දැක්වූ එම පක්ෂයට 1947 මැතිවරණයෙන් ආසන

07 ක් ලැබුණි. 1949 වර්ෂයේ දී එස්. ජේ. වී වෙල්වනායගම් මහතා පෙඩරල් පක්ෂය පිහිටුවීමත් සමඟ ද්විධ සංගමයට ලැබුණු ජනතා සහාය අඩු වූ බව පෙනේ.

ලංකාවේ පවතින දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රමය අනුව එක්සත් ජාතික පක්ෂය හා ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය වැනි ප්‍රධාන පක්ෂ දෙකට අමතරව තවත් සුළු පක්ෂ රැසක් පවතින බැවින් පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණවල දී එක් පක්ෂයකට හෝ බහුතර ආසන සංඛ්‍යාවක් දිනා ගත නොහැකි අවස්ථාවන් තිබේ. මේ නිසා පක්ෂ කිහිපයක් එකතු වී සංධාන බිහි කර ගැනීම හා එමගින් සහාග ආණ්ඩු පිහිටුවීම කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි.

1956 මැතිවරණ හා සමාජ පෙරළිය

නිදහසෙන් පසුව අඛණ්ඩව බලයේ සිටි එක්සත් ජාතික පක්ෂය පරදවා වර්ෂ 1956 දී එස්. ඩබ්. ආර්. ඩී බණ්ඩාරනායක මහතා යටතේ අලුත් ආණ්ඩුවක් බලයට පත් විය. නව බලවේග රැසක් බණ්ඩාරනායක මහතා වටා ඒකරාශී වී තිබීමත් දේශීය භාෂාව ආගම හා සංස්කෘතිය අගය කළ ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කිරීමත් එතෙක් නොවිසඳුන සමාජ ආර්ථික ගැටලු රැසකට විසඳුම් දීමට ප්‍රයත්න දැරීමත් වැනි හේතු නිසා එම රජය යටතේ සමාජ පෙරළියක් සිදු විණැයි මතයක් තිබේ.

1947 මැතිවරණයෙන් බලයට පත් අගමැති ඩී. එස්. සේනානායක මහතා 1952 මාර්තු මාසයේ මිය ගිය හෙයින් ඔහුගේ පුත් ඩඩ්ලි සේනානායක මහතා අගමැති තනතුරට පත් විය. 1952 මැතිවරණයෙන් නැවත වරක් එක්සත් ජාතික පක්ෂය පාර්ලිමේන්තුවේ වැඩි ආසන සංඛ්‍යාවක් දිනා ගත් හෙයින් ඩඩ්ලි සේනානායක මහතා යළිත් අගමැති තනතුරට පත් විය. එහෙත් සහල් හා ආහාර ද්‍රව්‍යවල මිල ඉහළ යාම හේතුවෙන් 1953 අගෝස්තු මාසයේ දී වාමාංශික පක්ෂ විසින් මෙහෙයවන ලද හර්තාල් ව්‍යාපාරයක් නිසා ඩඩ්ලි සේනානායක මහතා අගමැති තනතුරෙන් ඉල්ලා අස් විය. මෙම අවස්ථාවේ දී එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ ජේෂ්ඨ සාමාජිකයෙකු වූ ජෝන් කොතලාවල මහතා අගමැති තනතුරට පත් විය. නියමිත පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණය 1957 මැයි මාසයේ දී පැවැත්විය යුතු වුවත් අගමැති ජෝන් කොතලාවල මහතාගේ උපදෙස් පරිදි අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් 1956 පෙබරවාරි මාසයේ දී පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හරින ලදී. මේ නිසා මැතිවරණයකට අවස්ථාව උද විය.

1956 මැතිවරණයේ දී එක්සත් ජාතික පක්ෂය තනි පක්ෂයක් වශයෙන් තරඟ කළ අතර ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය තවත් පක්ෂ කිහිපයක් සමඟ එකතු වී මහජන එක්සත් පෙරමුණු වශයෙන් තරඟ කළේ ය. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය, පිලිප් ගුණවර්ධන මහතා නායකත්වය දරූ විප්ලවකාරී සම සමාජ පක්ෂය, විජයානන්ද දහනායක මහතා පිහිටුවා තිබූ භාෂා පෙරමුණ හා අයි එම්. ආර්. ඒ. ඊරියගොල්ල මහතා ඇතුළු ස්වාධීන අපේක්ෂකයන් පිරිසක් වශයෙන් පක්ෂ කිහිපයක් හා ස්වාධීන පුද්ගලයන් එකතු වී මහජන එක්සත් පෙරමුණ පිහිටුවාගෙන තිබුණි. මහජන එක්සත් පෙරමුණ ලංකා සම සමාජ පක්ෂය සමඟ නිතරග ගිවිසුමක් ඇති කරගෙන තිබීම එම පක්ෂ දෙකට ම වාසියක් විය.

1956 මැතිවරණ වේදිකාවේ ප්‍රධාන මාතෘකාවක් බවට පත් වූයේ සිංහල භාෂාව රාජ්‍ය භාෂාව කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය යි. නිදහසෙන් පසුව වුව ද ඉංග්‍රීසි භාෂාවට විශේෂ තැනක් ලැබීම නිසා ස්වභාෂා උගත්තු බොහෝ ගැටලුවලට මුහුණ දුන්හ. මේ නිසා මහජන එක්සත් පෙරමුණ වටා එකතු වූ බලවේග මැතිවරණයට පෙර සිට ම සිංහල රාජ්‍ය භාෂාව විය යුතු යැයි ප්‍රතිපත්තියක් වශයෙන් පිළිගෙන තිබුණි. එක්සත් ජාතික පක්ෂය ද මැතිවරණය ආසන්නයේ දී එම ප්‍රතිපත්තියට එකඟ විය.

මැතිවරණයේ දී සඟ වෙද ගුරු ගොවි කම්කරු යන පංචමහා බලවේගවල වැඩි සහාය මහජන එක්සත් පෙරමුණට ලැබීමත් පක්ෂ කිහිපයක් එකතු වී පෙරමුණක් වශයෙන් තරඟ කිරීමත් වාමාංශික පක්ෂ සමග නිතරග ගිවිසුමක් ඇති කරගෙන තිබීමත් වැනි හේතු නිසා මහජන එක්සත් පෙරමුණට පහසු ජයග්‍රහණයක් ලැබුණි. ඉහත සඳහන් කළ පරිදි එම පෙරමුණට ආසන 51ක් ලැබුණු අතර ලංකා සමසමාජ පක්ෂයට ආසන 14ක් හිමි විය. මෙහි දී එක්සත් ජාතික පක්ෂයට ලබා ගත හැකි වූයේ පාර්ලිමේන්තු ආසන 08ක් පමණි. පෙඩරල් පක්ෂය ආසන 10කින් ජය ගැනීමට සමත් විය.

මහජන එක්සත් පෙරමුණේ ජයග්‍රහණයත් සමඟ එස්. ඩබ්ලිව්. ආර්. ඩී බණ්ඩාරනායක මහතා අගමැති තනතුරට පත් විය. එතුමා අගමැති ධුරය දැරූ කාලය මෙරට ඉතිහාසයේ කැපී පෙනෙන අවධියකි. එම කාලයේ දී අනුගමනය කළ ප්‍රතිපත්ති හා හඳුන්වා දුන් ප්‍රතිසංස්කරණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

රූපය 6.2 බණ්ඩාරනායක මහතාගේ කැබිනට් මණ්ඩලය

- ❖ සිංහල භාෂාව රාජ්‍ය භාෂාව බවට පත් කිරීම
- ❖ බ්‍රිතාන්‍යය සමඟ 1947 අත්සන් කොට තිබූ ආරක්ෂක හා බාහිර කටයුතු පිළිබඳ ගිවිසුම් අහෝසි කිරීම
- ❖ ලෝකයේ බල කඳවුරුවලට නොබැඳුණු මධ්‍යස්ථ විදේශ ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කිරීම
- ❖ ජනසතු ව්‍යාපාර ක්‍රියාත්මක කිරීම යටතේ වරාය හා බස් ජනසතු කිරීම
- ❖ දේශීය කර්මාන්ත හා කෘෂිකර්මය දියුණු කිරීමට කටයුතු කිරීම
- ❖ උසස් අධ්‍යාපනයේ උන්නතිය සඳහා විද්‍යෝදය හා විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන් විශ්වවිද්‍යාල බවට පත් කිරීම

බණ්ඩාරනායක මහතා ක්‍රියාත්මක කළ මැතිවරණ ව්‍යාපාරය නිසා මෙරට සාමාන්‍ය ජනතාව අතරින් බිහි වූ නායකයන් රැසකට මැතිවරණයෙන් ජයග්‍රහණය කොට පාර්ලිමේන්තුවට පිවිසීමට අවස්ථාව ලැබුණි. එසේ ම එතුමාගේ පාලන කාලයේ දී දේශීයත්වය අගය කළ ප්‍රතිපත්තියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමත් එතෙක් නොවිසඳුණු පොදු ජන ගැටලු කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමත් කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි.

1972 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාව ජනරජයක් බවට පත් වීම

1948 වර්ෂයේ සිට 1972 දක්වා වූ කාලයේ දී සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය මෙරට ක්‍රියාත්මක විය. එම ආණ්ඩුක්‍රමය යටතේ බ්‍රිතාන්‍ය රැජින නාමිකව මෙරට රාජ්‍ය නායකයා වීමත් නීති පැනවීමේ දී පාර්ලිමේන්තුව අනුගමනය කළ යුතු යම් යම් සීමාවන් දක්වා තිබීමත් වැනි හේතු නිසා මෙරට ලැබූ නිදහස අංග සම්පූර්ණ වී නොතිබුණි. මේ නිසා සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වූ අවධියේ සිට ම එම ආණ්ඩුක්‍රමය වෙනස් කොට නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කළ යුතු යැයි අදහස් මතු වෙමින් තිබුණි. එහෙත් මේ පිළිබඳ එලදයි ක්‍රියාමාර්ගයක් ආරම්භ වූයේ 1970 මැතිවරණයත් සමගිනි.

1970 මැතිවරණයට මුහුණ දීමට ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය, ලංකා සමසමාජ පක්ෂය හා ලංකා කොමියුනිටිස් පක්ෂය එක්ව සමගි පෙරමුණක් පිහිටුවාගෙන තිබුණි. එම පක්ෂ නිතරග ගිවිසුමක් යටතේ සමගි පෙරමුණක් වශයෙන් මැතිවරණයට ඉදිරිපත් විය. මැතිවරණයෙන් තේරී පත් වන මන්ත්‍රීවරුන්ට ව්‍යවස්ථා සම්පාදක මණ්ඩලයක් වශයෙන් රැස් ව නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කිරීමට සමගි පෙරමුණ නිකුත් කළ මැතිවරණ ප්‍රකාශනයෙන් ජන වරමක් ඉල්ලා තිබුණි. මෙම මැතිවරණයෙන් පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර ආසන සංඛ්‍යාවක් දිනා ගත් සමගි පෙරමුණ නව ආණ්ඩුවක් පිහිටු විය. ඒ අනුව සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිණිය අගමැති තනතුරට පත් වූවා ය. ඉහත කී ජන වරම අනුව කටයුතු කළ එම ආණ්ඩුව විසින් 1972 මැයි 22 දින නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් හඳුන්වා දෙන ලදී. එය 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව වශයෙන් හැඳින් වේ.

1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මූලික ලක්ෂණ කිහිපයක්

- ❖ එතෙක් ලංකාව යනුවෙන් හැඳින්වූ මෙරට ශ්‍රී ලංකාව යන නාමයෙන් හැඳින්වීම
- ❖ බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍ය සමග පැවති ව්‍යවස්ථානුකූල බැඳීම අවසන් කිරීම
- ❖ ශ්‍රී ලංකාව ඒකීය ජනරජයක් බව පිළිගැනීම
- ❖ ජනතාවගේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත කිරීම

1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රධාන අංග

මූලික අයිතිවාසිකම්

1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 18 වන වගන්තියේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් හා නන් වැදෑරුම් නිදහස ගැන සඳහන් වේ. එහි සඳහන් කරුණු කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ නීතිය පසිඳලීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම හා නීතියේ රැකවරණය සඳහා සාධාරණ විය යුතු ය.
- ❖ නීතියට අනුකූලව මිස පුද්ගලයෙකුගේ ප්‍රාණයට, නිදහසට හෝ සුරක්ෂිතභාවයට හානි නොකළ යුතු ය.
- ❖ සෑම පුරවැසියෙකුට ම සිතීමේ නිදහසට, හෘද ශාක්ෂියේ නිදහසට හා ආගමික නිදහසට අයිතිය තිබේ.
- ❖ පුරවැසියන්ට සාමකාමීව රැස්වීමට හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට නිදහස තිබේ.

මෙසේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ම පිළිගැනීම වැදගත් කරුණකි.

ජනාධිපති තනතුර

සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාව යටතේ පැවති අග්‍රාණ්ඩුකාර තනතුර වෙනුවට නව ව්‍යවස්ථාවෙන් නාමික විධායක ජනාධිපති තනතුර හඳුන්වා දුන්නේ ය. ජනාධිපතිවරයා පත් කිරීමේ බලය අගමැතිවරයාට හිමි විය එතෙක් පැවති ආණ්ඩුක්‍රමය යටතේ අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාට හිමි වූ බලතල නව ව්‍යවස්ථාවෙන් ජනාධිපතිවරයාට ලැබුණි එවකට අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා වශයෙන් කටයුතු කළ විලියම් ගොපල්ලව මහතා මෙරට ප්‍රථම නාමික විධායක ජනාධිපති තනතුරට පත් කෙරිණ.

රූපය 6.3 ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රථම නාමික විධායක ජනාධිපති විලියම් ගොපල්ලව

ජාතික රාජ්‍ය සභාව

1972ට පෙර පාර්ලිමේන්තුව යනුවෙන් හැඳින්වූ ව්‍යවස්ථාදායක සභාව වෙනුවට නව ව්‍යවස්ථාවෙන් ජාතික රාජ්‍ය සභාව ස්ථාපිත කෙරිණි. ජාතික රාජ්‍ය සභාව මහජන ඡන්දයෙන් පත් වූ නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත විය. ජනතාව සතු ව්‍යවස්ථාදායක බලය මෙම සභාව මගින් ක්‍රියාත්මක කෙරිණි. ශ්‍රී ලංකාව සඳහා නීති සම්පාදනය කිරීමේ පූර්ණ බලය ජාතික රාජ්‍ය සභාව සතු විය. ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ නිල කාලය වසර 6කි.

අගමැති සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය

මෙම ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායක බලය ක්‍රියාත්මක කිරීම අමාත්‍ය මණ්ඩලය හෙවත් කැබිනට් මණ්ඩලයට පැවරිණි. අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ ප්‍රධානියා අගමැතිවරයා විය. ජනාධිපතිවරයා විසින් අගමැතිවරයා පත් කරන ලද අතර අගමැතිගේ උපදෙස් පරිදි ජනාධිපතිවරයා සෙසු අමැතිවරුන් පත් කළ යුතු විය.

අධිකරණය

1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ යුක්තිය පසිඳලීමේ කටයුතු සඳහා අධිකරණ පද්ධතියක් පිහිටුවී ය.

ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය

මහාධිකරණය

දිසා අධිකරණය

මහේත්‍රාන් අධිකරණය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණය

මෙම අධිකරණ පද්ධතියේ ප්‍රධාන ම ආයතන දෙක වූයේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය හා මහාධිකරණය යි. ඒ ඒ දිස්ත්‍රික්කවල සිවිල් නඩු විසඳීම දිසා අධිකරණවලට පැවරුණි අපරාධ නඩු විනිශ්චය කිරීමට ඒ ඒ මහේත්‍රාන් අධිකරණවලට පවරා තිබුණි. අධිකරණ සේවයේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා වන පරිදි කටයුතු කිරීම සඳහා අධිකරණ සේවා උපදේශක මණ්ඩලය හා අධිකරණ සේවා විනය මණ්ඩලයක් පිහිටුවා තිබුණි. කම්කරු උසාවි එම මණ්ඩල මගින් ක්‍රියාත්මක විය.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව පිළිබඳ ගැටලු නිරාකරණය හා පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කෙරෙන පනත් කෙටුම්පත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල දැයි පරීක්ෂා කිරීම ආදිය සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණ පිහිටුවා තිබුණි.

1978 නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව

රූපය 2.4 ජේ.ආර්.ජයවර්ධන මහතා

1977 වර්ෂයේ ජූලි මාසයේ පැවති මැතිවරණයෙන් ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ මන්ත්‍රී ආසන 168න් 140ක් ම දිනා ගැනීමට එක්සත් ජාතික පක්ෂය සමත් විය මෙම මැතිවරණයෙන් ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණට ආසන 18ක් ලැබුණු අතර ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයට ලබා ගත හැකි වූ ආසන සංඛ්‍යාව 08ක් විය. ඊට අමතරව ලංකා කම්කරු සංගමයට එක් ආසනයක් හා ස්වාධීන මන්ත්‍රීවරයකුට එක් ආසනයක් ලැබුණි. මෙසේ එක්සත් ජාතික පක්ෂයට තුනෙන් දෙකකටත් වැඩි බහුතර ආසන ගණනක් ලැබුණු බැවින් එහි නායක ජේ. ආර්. ජයවර්ධන මහතා කාලයක සිට අපේක්ෂා කළ පරිදි විධායක ජනාධිපති ධුරය සහිත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කිරීමට අවස්ථාව ලැබුණි. 1978 වර්ෂයේ සිට එම නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ක්‍රියාත්මක විය.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව ශ්‍රී ලංකාව, ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජය යනුවෙන් හැඳින්වෙන අතර එය ඒකීය රාජ්‍යයක් බව දැක්වේ. ව්‍යවස්ථාව ආරම්භයේ දී ම ජනතා පරමාධිපත්‍යය ගැන සඳහන් කොට ඇත. ජනතාව සතු ව්‍යවස්ථාදායක බලය, මහජන ඡන්දයෙන් තේරී පත්වන මන්ත්‍රීවරුන් විසින් ද ජනමත විචාරණයක දී ජනතාව විසින් ද ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ.

ජනතාව සතු විධායක බලය, ජනතාව විසින් තෝරා පත් කරනු ලබන ජනාධිපතිවරයා විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ.

ජනතාවගේ අධිකරණ බලය, ව්‍යවස්ථාව අනුව පිහිටුවා ඇති අධිකරණ පද්ධතිය මගින් ක්‍රියාත්මක වේ.

මෙම ව්‍යවස්ථාවේ කැපී පෙනෙන අංශ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

විධායක ජනාධිපති ධුරය

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 30 වන වගන්තිය අනුව ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා රජයේ ප්‍රධානියා ද විධායකයේ ප්‍රධානියා ද ආණ්ඩුවේ ප්‍රධානියා ද සන්නද්ධ සේවාවන්හි සේනාධිනායකයා ද වේ. මේ අනුව ජනාධිපති ධුරය පූර්ණ විධායක බලතල සහිත රජයේ ඉහළ ම විධායක තනතුර බවට පත්ව තිබේ. මෙම ව්‍යවස්ථාව අනුව ජනාධිපතිවරයා, ජනාධිපතිවරණ ඡන්ද විමසීමක දී ජනතා ඡන්දයෙන් තේරී පත් වේ. ජනාධිපතිවරයාගේ ධුර කාලය වසර හයකි.

ජනාධිපතිවරයා සතු බලතල

පාර්ලිමේන්තුව කැඳවීම, වාරාවසාන කිරීම, මහ මැතිවරණයකින් පසුව පැවැත්වෙන මංගල පාර්ලිමේන්තු රැස්වීමේ මූලසුන දැරීම, ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය ඉදිරිපත් කිරීම හා පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම සඳහා ජනාධිපතිවරයාට බලය තිබේ. මේ අනුව ජනාධිපතිවරයා පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකු නොවූවත් ව්‍යවස්ථාදායකය හා සම්බන්ධ බලතල කිහිපයක් ඔහුට හිමි ව ඇත.

අගමැතිවරයා පත් කිරීම, ඇමතිවරුන් පත් කිරීම, ඇමතිවරුන්ට විෂය හා කාර්ය පැවරීම ඇතුළු අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ ප්‍රධානියා වශයෙන් කටයුතු කිරීම ජනාධිපතිට පැවරී ඇත. මේ අනුව විධායකයේ නායකයා ජනාධිපති වේ.

අග්‍ර විනිශ්චයකාරකුමා ඇතුළු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය හා අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීම, අධිකරණයකින් වරදකරු කළ තැනැත්තෙකුට සමාව දීම, දඬුවම් ලිහිල් කිරීම, වැනි අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ බලතල ප්‍රමාණයක් ද ජනාධිපති සතු ය.

රාජ්‍ය නායකයා වශයෙන් ද ජනාධිපතිවරයාට බලතල රැසක් හිමිව ඇත. යුද්ධය හා සාමය ප්‍රකාශ කිරීම, රාජ්‍ය උත්සවවල මූලසුන දැරීම, ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ජනරජය නියෝජනය කිරීම, රාජ්‍ය මුද්‍රාව භාරයේ තබා ගැනීම, එබඳු බලතලවලට උදහරණ වේ.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව ජනාධිපතිවරයාට විරුද්ධව කවර කරුණක් හෝ සම්බන්ධයෙන් අධිකරණයක නඩු පැවරීම කළ නොහැකි ය. එය ජනාධිපති ධුරය සතු විශේෂ වරප්‍රසාදයකි.

අගමැති හා අමාත්‍ය මණ්ඩලය

පාර්ලිමේන්තුවේ මන්ත්‍රීවරුන් අතුරින් අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීම ජනාධිපති සතු බලයකි. 1972 ව්‍යවස්ථාව යටතේ අගමැති සතු වූ බලතල, මෙම ව්‍යවස්ථාව යටතේ, ඇමති මණ්ඩලයේ නායකයා වන ජනාධිපති සතු වේ.

- ❖ අමාත්‍ය මණ්ඩලය සාමූහිකව පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුතු ය.
- ❖ අමාත්‍ය මණ්ඩලයට පැවරුණු නිශ්චිත කාර්යයන් පැවතීම. උදහරණ :
 - ❖ පාර්ලිමේන්තුව විසින් පනවන ලද නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම.
 - ❖ ඒ ඒ අමාත්‍යාංශවල අය වැය ඇස්තමේන්තු හා අතුරු අය වැය සැකසීම.
 - ❖ අමාත්‍යවරුන්ට පැවරුණු ඒ ඒ විෂය භාරව කටයුතු කිරීම.

පාර්ලිමේන්තුව

1972 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජාතික රාජ්‍ය සභාව වශයෙන් හැඳින්වූ ව්‍යවස්ථාදායක මණ්ඩලය වෙනුවට මෙම ව්‍යවස්ථාව මගින් පාර්ලිමේන්තුව ස්ථාපිත කෙරිණ. පාර්ලිමේන්තුව මන්ත්‍රීවරුන් 225 දෙනෙකුගෙන් සමන්විත වේ. මන්ත්‍රීවරු 196 දෙනෙකු සමානුපාතික නියෝජන ක්‍රමය අනුව මහජන ඡන්දයෙන් තේරී පත් වන අතර ඒ ඒ පක්ෂ ලැබූ ඡන්ද සංඛ්‍යාවේ අනුපාතය අනුව ඉතිරි 29 දෙනා ජාතික ලැයිස්තුවෙන් තෝරා පත් කර ගැනේ. පාර්ලිමේන්තුව සතු බලතල කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ නීති පැනවීම
- ❖ මුදල් පරිපාලනය
- ❖ අය වැය සකස් කිරීම
- ❖ සංවර්ධන සැලසුම් සම්පාදනය

අධිකරණය

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව ස්වාධීන අධිකරණ පද්ධතියක් හඳුන්වාදීමට අවශ්‍ය පියවර ගෙන ඇත. අධිකරණ ආයතන සංවිධානය වී ඇති ආකාරය පහත දැක්වේ.

ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය
අභියාචනාධිකරණය
මහාධිකරණය
දිසා අධිකරණය
පවුල් අධිකරණය
මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණය
ප්‍රාථමික අධිකරණය

අධිකරණ පද්ධතිය අනුව දිවයිනේ උත්තරීතර හා අවසාන අධිකරණ බලය හිමි උසාවිය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වේ. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ප්‍රධානියා වන අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා හා එම අධිකරණයේ සියලු විනිශ්චයකරුවන් ද අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරුන් ද ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබේ. මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ නඩු විසඳීම, ජනාධිපතිට එරෙහිව පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කෙරෙන දෝෂාභියෝග පිළිබඳ පරීක්ෂා කිරීම, පාර්ලිමේන්තු වරප්‍රසාද කඩකිරීම් පිළිබඳ චෝදනා විමසීම, ඡන්ද පෙත්සම් පිළිබඳ අධිකරණ කටයුතු කිරීම ආදිය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට අයත් කාර්යයන් සමහරකි. පහළ අධිකරණවලින් ලබාදෙන තීන්දුවලට එරෙහිව ඉදිරිපත් වන අභියාචනා නඩු විසඳීමේ බලය අභියාචනාධිකරණය සතු වේ.

රූපය 6.5 ශ්‍රේණිධායකරණය

අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය රැකෙන පරිදි කටයුතු කිරීමට හා විනිශ්චයකාරවරුන්ගේ අපක්ෂාතීත්වය රැක ගැනීම සඳහා අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවක් පිහිටුවා ඇත. අග්‍රවිනිශ්චයකාරතුමා එහි සභාපතිත්වය දරන අතර ශ්‍රේණිධායකරණයේ තව විනිසුරුවෝ දෙදෙනෙක් ද එහි සාමාජිකත්වය දරති. මහාධිකරණයේ විනිශ්චයකරුවන්ගේ ස්ථානමාරු කිරීමේ බලය, අධිකරණ

නිලධාරීන්ගේ පුහුණුවීම්, උසස් කිරීම් ඇතුළු විනය පාලන කටයුතු අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවට පැවරී ඇත.

මූලික අයිතිවාසිකම්

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ තුන්වැනි පරිච්ඡේදයේ මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ විස්තර වේ. 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට වඩා මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ පුළුල්ව හා විස්තරාත්මකව විග්‍රහ කර තිබීම මෙහි විශේෂ ලක්ෂණයකි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පිළිගෙන ඇති මූලික අයිතීන් අතර නීතිය ඉදිරියේ සමානත්වයෙන් සැලකීමේ නිදහස, කථා කිරීමේ හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ නිදහස, වධ හිංසාවලින් මිදී සිටීමේ නිදහස, කැමති ආගමක් , ලබ්ධියක් හෝ විශ්වාසයක් දැරීමේ නිදහස, කැමති වෘත්තියක්, රැකියාවක් කිරීමේ නිදහස ආදිය ඇතුළත් වේ.

1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට වඩා ඉදිරියට යමින් 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 129 වැනි වගන්ති ප්‍රකාරව එකී මූලික අයිතිවාසිකම් හා නන් වැදෑරුම් නිදහස උල්ලංඝනයවීම හෝ කඩවීමට ආසන්න අවස්ථාවක මාස තුනක් ඇතුළත යමෙකුට ශ්‍රේණිධායකරණයට පෙන්සමක් ගොනු කළ හැකි බව විස්තර වේ. මෙකී අයිතිවාසිකම් කඩ වී ඇති නම් ශ්‍රේණිධායකරණය ඒ පිළිබඳ පරීක්ෂා කොට සුදුසු තීරණවලට එළඹේ.

රජයේ හෝ සංස්ථාවක සේවයේ නියුතු අයෙකුගේ අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳීම සීමා වී ඇති විට හෝ ඊට බාධා පැමිණි විටක පාර්ලිමේන්තු කොමසාරිස් හෙවත් ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා වෙත පැමිණිල්ලක් ඉදිරිපත් කරමින් සහන ලබා ගැනීමට ද ව්‍යවස්ථාවෙන් ප්‍රතිපාදන සලසා ඇත.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් ඡන්ද විමසීම් ක්‍රම

ජනාධිපතිවරණය

ජනාධිපතිවරණයක දී ශ්‍රී ලංකාව ම එක ම ඡන්ද කොට්ඨාසයක් බවට පත් වේ. ප්‍රකාශිත ඡන්ද සංඛ්‍යාවෙන් නියත බුතරයක් හෙවත් 50% ඉක්මවූ බහුතරය ලබා ගන්නා අපේක්ෂකයා ජයග්‍රහණය කරයි.

1978 වන විට අගමැති ධුරයේ සිටි ජේ. ආර්. ජයවර්ධන මහතා මෙරට ප්‍රථම විධායක ජනපති ලෙස නම් කෙරිණ. ඉන් පසුව ජනාධිපතිවරණයක් පවත්වන ලද්දේ 1982 දී ය. එම ජනාධිපතිවරණයෙන් ජේ.ආර්. ජයවර්ධන මහතා නැවත වරක් ජනාධිපති ධුරයට තේරී පත් විය. ව්‍යවස්ථාවට අනුව වසර හයක ධුර කාලයෙන් වසර හතරක් ගතවූ පසුව නැවත දෙවන වරමක් ඉල්ලා ජනාධිපතිවරණයකට යොමු විය හැකි බව 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට කරන ලද දෙවැනි සංශෝධනය මගින් හඳුන්වා දුණි. ජේ. ආර්. ජයවර්ධන මහතාට පසුව පිළිවෙළින් රණසිංහ ප්‍රේමදස, ඩී. බී. විජේතුංග (ජනාධිපතිවරණයකින් පත් නොවිණි) වන්දිකා කුමාරතුංග, මහින්ද රාජපක්ෂ හා මෙමත්‍රිපාල සිරිසේන යන මහත්ම මහත්මීහු විධායක ජනාධිපති ධුරයට පත් වූහ.

සමානුපාතික නියෝජන ක්‍රමය

සමානුපාතික නියෝජන ක්‍රමය යනු 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් හඳුන්වා දුන් තවත් නව්‍යංගයකි. පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්, පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරුන් හා වෙනත් පළාත් ආයතන සඳහා නියෝජිතයන් තෝරා පත් කර ගනු ලබන සියලු මැතිවරණවල දී සමානුපාතික නියෝජන ක්‍රමය යොදා ගැනේ.

මෙම නියෝජන ක්‍රමයට අනුව අපේක්ෂකයන් කණ්ඩායම් වශයෙන් ඉදිරිපත් වේ. විවිධ ඡන්ද කොට්ඨාස සඳහා තෝරා ගන්නා මන්ත්‍රීවරුන් ගණන මැතිවරණයට පෙර ප්‍රකාශ කෙරෙන අතර ඡන්ද දයකයන් ඡන්දය භාවිත කිරීමේ දී අදාළ පක්ෂයට ඡන්දය ලබා දී ඉදිරිපත් කර ඇති අපේක්ෂකයාට මනාපය සටහන් කළ යුතු ය. එහි දී ඒ ඒ පක්ෂ ලබා ගත් ඡන්ද සංඛ්‍යාවට අනුපාතිකව පක්ෂයට හිමි ආසන ගණන තීරණය වන අතර අපේක්ෂකයන් ලබා ගත් මනාප ප්‍රමාණය අනුව ඒ ඒ අපේක්ෂකයාට ජයග්‍රහණය හිමි වේ.

ජනමත විචාරණය

ජාතික වැදගත්කමකින් යුතු කරුණක් සම්බන්ධයෙන් සෘජුව ම මහජන මතය ලබා ගන්නා ක්‍රමයක් ලෙස ජනමත විචාරණය හැඳින්විය හැකි ය. 1978 ව්‍යවස්ථාව මගින් මුල්වරට ජනමත විචාර ක්‍රමය මෙරටට හඳුන්වා දී ඇත.

මෙහි දී එක් නියමිත කරුණක් සඳහා තම අභිමතය 'ඔව්' හෝ 'නැත' ලෙස ප්‍රකාශ කෙරෙන ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු ලබා ගැනීම සිදු වේ. 1982 දී මෙරට ජනමත විචාරණයක්

පැවැත්වීමේ අත්දැකීම ලද අතර එය මෙතෙක් පැවති එක ම ජනමත විචාරණය වේ. එතෙක් පැවති පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාල සීමාව දීර්ඝ කර ගැනීම සඳහා එම ජනමත විචාරණය පැවැත්විණි.

ජනමත විචාරණයකට ඉදිරිපත් කෙරෙන කරුණක් ජනතාව විසින් අනුමත කරන ලද බව පිළිගැනීමට නම් දෙන ලද වලංගු ඡන්ද සංඛ්‍යාවෙන් 50%කට වැඩි ඒකාන්තර බහුතර ඡන්ද සංඛ්‍යාවක් ලබා ගත යුතු ය.

6.2 නිදහසෙන් පසු සංවර්ධන කටයුතු

1948 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාවට නිදහස ලැබුණු හෙයින් එතෙක් කල් බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍යවාදීන්ගේ යහපත වෙනුවෙන් හසුරුවා තිබූ මෙරට ආර්ථිකය, රටේ ජනතාවගේ අභිවෘද්ධිය වෙනුවෙන් හැසිරවීමේ වගකීම මෙරට දේශපාලඥයන් වෙතට පැවරුණි. නිදහසෙන් පසුව ගෙවුණු දශක හතර තුළ මෙරට ප්‍රධාන දේශපාලන පක්ෂ දෙක වන එක්සත් ජාතික පක්ෂය හා ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය කලින් කල බලයේ සිටි අතර ඒ සෑම ආණ්ඩුවක් ම රටේ ආර්ථික තත්ත්වය දියුණු කිරීමට කටයුතු කර ඇත. මෙහි දී රටේ කෘෂිකර්මාන්තය හා කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රය දියුණු කිරීමට හා අධ්‍යාපන තත්ත්වය ඉහළ නැංවීමට අනුගමනය ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් පිළිබඳ සොයා බලමු.

කෘෂිකර්මාන්ත සංවර්ධනය

අතීතයේ සිට ම මෙරට කෘෂිකාර්මික රටක් වූ බැවින් ජනතාවට අවශ්‍ය ආහාරපාන රට තුළ ම නිෂ්පාදනය කිරීම සිදු විය. එහෙත් වසර 133ක් තුළ පැවති බ්‍රිතාන්‍ය පාලන කාලයේ දී වතු වගාවට ප්‍රමුඛත්වය ලැබුණු හෙයින් දේශීය යැපුම් කෘෂිකර්මාන්තය දියුණු කිරීම කෙරෙහි ප්‍රමාණවත් අවධානයක් යොමු නොවී ය. එම යුගයේ දී මෙරටට අවශ්‍ය ආහාර ද්‍රව්‍ය විදේශවලින් ආනයනය කිරීමට ඉංග්‍රීසිහු කටයුතු කළහ. එහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් නිදහස ලැබෙන විට මෙරට ආහාර ද්‍රව්‍ය නිෂ්පාදනය දියුණු කිරීමේ අවශ්‍යතාවක් මතු ව තිබුණි. මේ නිසා සෑම ආණ්ඩුවකට ම වි ගොවිතැන දියුණු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පියවර ගැනීමට සිදු විය.

වි ගොවිතැන දියුණු කිරීම

පළමුවන ලෝක සංග්‍රාම කාලයේ ආහාර ද්‍රව්‍ය ආනයනය දුෂ්කර වීමත්, 1929 ඇති වූ ලෝක ආර්ථික පරිහානියත් හේතුවෙන් ආහාර ද්‍රව්‍යවල මිල ඉහළ යාමත් වැනි හේතු නිසා මෙරට වි ගොවිතැන දියුණු කිරීම කෙරෙහි බ්‍රිතාන්‍ය පාලන කාලයේ අවසාන අවධියේ දී ම අවධානය යොමු විය. එහෙත් මේ සඳහා වඩාත් ඵලදායී ක්‍රියාමාර්ග ආරම්භ වූයේ රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභා යුගයේ දී ය. (1931-1947) ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමය යටතේ කෘෂිකර්ම අමාත්‍යාංශය ලාංකික ඇමතිවරුන්ට ලැබීමත්, කෘෂිකර්මය දියුණු කිරීමට මහත් උනන්දුවක් දැක්වූ ඩී. එස්. සේනානායක මහතා එම අමාත්‍යාංශයේ ඇමතිවරයා බවට පත් වීමත් රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභා යුගයේ දී වි වගාවේ දියුණුවට හේතුවක් විය.

වී වගාවට වඩාත් ගැලපෙන සාරවත් පස සහිත තැනිතලා බිම් පවතිනුයේ මෙරට වියළි කලාපයේ බැවින් ආහාර නිෂ්පාදනය ඉහළ නැංවීමට නම් වියළි කලාපය නැවත වී වගාවට යොදා ගත යුතුව තිබේ. මේ නිසා ඩී. එස්. සේනානායක මහතා විසින් වියළි කලාපයේ ගොවි ජනපද පිහිටුවීමේ ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කරන ලදී.

ගොවි ජනපද පිහිටුවීම

වියළි කලාපයේ ගොවි ජනපද පිහිටුවීමේ අරමුණු කිහිපයක් තිබුණි.

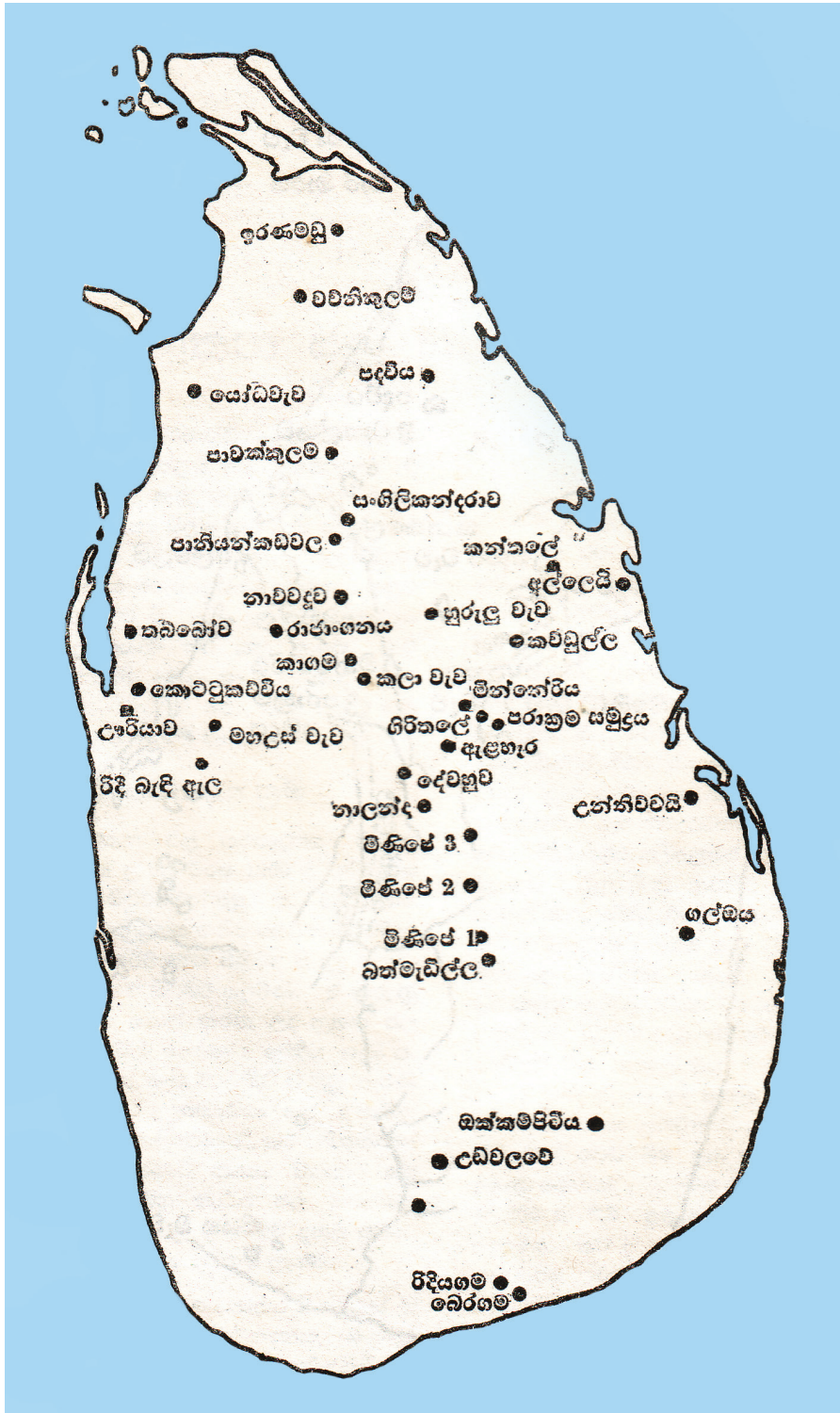
- ❖ තෙත් කලාපයේ ඉහළ යමින් පවතින ජනගහන තදබදය හා රැකියා හිඟය අඩු කිරීම.
- ❖ රටේ ආහාර නිෂ්පාදනය වැඩි කිරීම.
- ❖ වියළි කලාපයේ පැරණි වැව් හා වාරිමාර්ග අලුත්වැඩියා කොට එහි ඉඩම් ආර්ථික සංවර්ධනයට යොදා ගැනීම.
- ❖ තෙත් කලාපයේ පවතින ඉඩම් හිඟය අඩු කොට ඉඩම් හිමි තෘප්තිමත් ගොවි පරපුරක් නිර්මාණය කිරීම.

අතීතයේ රට සහලින් ස්වයංපෝෂිත වූයේ වියළි කලාපය විශාල වශයෙන් වී වගාවට යොදා ගැනීම නිසා ය. එහි දී මතු වන ප්‍රධාන ගැටලුව වූ ජල හිඟයට පිළියමක් වශයෙන් අතීත මුතුන් මිත්තෝ වැව් අමුණු පද්ධතියක් හා වාරි මාර්ග ජාලයක් තනවා තිබේ. එහෙත් කාලිංග මාසගේ ආක්‍රමණයෙන් පසුව වියළි කලාපය අතහැර ජනතාව වැඩි වශයෙන් තෙත් කලාපයට සංක්‍රමණය වී තිබුණි. මෙසේ අතහැර දමා තිබූ වියළි කලාපය වසර හත්සියයකට පමණ පසු යළි ආර්ථික සංවර්ධනයට යොදා ගැනීම, මෙරට වී ගොවිතැන දියුණු කිරීමේ ඉතා වැදගත් පියවරකි.

නව ගොවි ජනපද පිහිටුවීමේ දී රජය මුහුණදුන් අභියෝග රැසක් තිබුණි.

- ❖ තෙත් කලාපයේ ජනතාව තෝරා ගෙන වියළි කලාපයට කැඳවාගෙන ගොස් ඉඩම් ලබා දී නිවාස තනවා පදිංචි කරවීම.
- ❖ කාලාන්තරයක් වනගතව පැවති බිම් කෘෂිකර්මයට සුදුසු පරිදි සැකසීමට උපකාර කිරීම හා වාරි මාර්ග පහසුකම් සැපයීම.
- ❖ ප්‍රථම අස්වැන්න නෙළන තෙත් ජනපදිකයන්ට ආධාර මුදලක් ලබා දීම
- ❖ ජනතාවගේ සෞඛ්‍ය, අධ්‍යාපනය ඇතුළු පහසුකම් ඇති කිරීම
- ❖ නිෂ්පාදන ද්‍රව්‍ය අලෙවි කිරීම සඳහා අලෙවි සංවර්ධන සේවා පිහිටුවීම.

මෙම අභියෝග ජය ගැනීමට අවශ්‍ය නීති රීති සකස් කරගෙන සැලසුම් සහගත ව කටයුතු කිරීම නිසා නිදහස ලැබීමට පෙරදීම ගොවිජනපද කිහිපයක් පිහිටුවීමට හැකියාව ලැබුණි. කාගම, මින්නේරිය, නාවිවදුව, බෙරගම, මිනිපේ, පරාක්‍රම සමුද්‍රය, රිදී බැදි ඇළ,

සිතියම 6.1 ගොවි ජනපද ව්‍යාපාර

සන්ගිලි කනදරාව, උනිච්චයි ආදිය එබඳු ජනපදවලට උදහරණ වේ. නිදහස ලැබීමෙන් පසු ව 1953 වර්ෂය දක්වා කාලයේ දී තවත් ගොවි ජනපද 15ක් පමණ පිහිටුවීමට හැකියාව ලැබුණි. බන්මැඩිල්ල, දේව හුව, ගිරිතලේ, පානියන්කඩවල, ඉරණමඩු, ගල් ඔය, කන්තලේ, සොරබොරවැව ආදිය එබඳු ජනපද වේ.

නව ගොවි ජනපද පිහිටුවීමත් සමඟ පැරණි වැව් අමුණු ප්‍රතිසංස්කරණය හා වාරි මාර්ග තැනවීම කෙරෙහි රට තුළ ප්‍රබල උනන්දුවක් ඇති විය. ගල් ඔය සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය ආදිය එයට උදහරණ වේ.

මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය

නිදහසෙන් පසුව මෙරට ආර්ථික සංවර්ධන කටයුතු සඳහා අනුගමනය කළ ක්‍රියාමාර්ග අතර මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමයට විශේෂ වැදගත්කමක් ලැබේ. අතු ගංගා රැසකින් පෝෂණය ලබන මහවැලි ගඟ මධ්‍යම කඳකරයේ බටහිර කොටසෙන් ආරම්භ වී දුම්බර මිටියාවන ඔස්සේ ගලා ගොස් ත්‍රිකුණාමලය අසලින් මුහුදට වැටේ. මෙම ගංගා පද්ධතිය රටේ ආර්ථික දියුණුව සඳහා යොදා ගැනීම පිණිස මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය ආරම්භ විය.

මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය මගින් අපේක්ෂා කළ අරමුණු කිහිපයක් තිබුණි.

- ❖ වියළි කලාපයේ ගොවි බිම් ඵලදයී ලෙස කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට යොදා ගැනීමට අවශ්‍ය නිත්‍ය ජල පහසුකම් සැපයීම.
- ❖ ඉහළ යන විදුලි බල ඉල්ලුම සඳහා විදුලි බලය නිෂ්පාදනය කිරීම
- ❖ ජල සම්පාදනය නිසා නව ජනාවාස බිහි කිරීමෙන් ඉඩම් නැති ජනතාවට ඉඩම් සපයා දී ආහාර භෝග වගාව ව්‍යාප්ත කිරීම.

මහවැලි ව්‍යාපාරයෙන් අපේක්ෂිත මෙම ප්‍රධාන අරමුණුවලට අමතරව රැකියා හා කෘෂිකර්මාන්ත අවස්ථා බිහි කිරීම, ගංවතුර පාලනය හා මිරිදිය මසුන් බෝ කිරීම වැනි තවත් ඵලදයී ප්‍රතිඵල කිහිපයක් අපේක්ෂා කෙරිණි. මේ අනුව මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපාරය එක් අරමුණකට වඩා වැඩි කාර්යයන් රැසක් ඉටු කර ගත හැකි බහු කාර්ය යෝජනා ක්‍රමයක් විය.

මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපාරයේ පළමු අදියර පොල්ගොල්ලේ දී මහවැලි ගඟ හරහා විශාල බැම්මක් තනවා උමගක් හරහා සුදු ගඟට ජලය ලබා ගෙන බෝවතැන්න ජලාශය හරහා රජරට වියළි කලාපයට ජලය ගෙන යාම විය. එමගින් කලා වැව, නාවිච්චුව වැව , නුවර වැව, තිසා වැව හා තවත් වැව් කිහිපයකට ජලය ලබා ගැනීමට සැලසුම් කෙරිණි. මෙම ව්‍යාපෘතියේ කටයුතු 1970 වර්ෂයේ දී ආරම්භ කෙරුණු අතර 1977 වර්ෂය වන විට අපේක්ෂිත වැඩ කොටස සම්පූර්ණ කිරීමට හැකියාව ලැබුණි. මහවැලි ව්‍යාපාරයේ

ඉතිරි අදියර වශයෙන් තවත් ජලාශ කිහිපයක්, අමුණු හා ඇළ මාර්ග රැසක් ද ඉදි කළ යුතු ව තිබිණි. එහෙත් එම කටයුතු වසර 30 ක් ඇතුළත සම්පූර්ණ කිරීමට මුල දී සැලසුම් කෙරුණි.

රූපය 6.6 පොල්ගොල්ල අමුණ

1977 වර්ෂයේ දී බලයට පත් ජේ. ආර්. ජයවර්ධන මහතාගේ නායකත්වයෙන් යුතු රජය මහවැලි ව්‍යාපාරයේ කටයුතු වසර හයකින් නිම කිරීමට තීරණය කොට කඩිනම් වැඩ පිළිවෙළක් සම්පාදනය කළේ ය. ඒ අනුව එතෙක් පැවති මහවැලි සංවර්ධනමණ්ඩලය වෙනුවට 1978 වර්ෂයේ දී මහවැලි සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය පිහිටුවා එම අමාත්‍යාංශයේ කටයුතු ගාමිණී දිසානායක ඇමතිතුමාට පැවරී ය. මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපාරයේ කටයුතු මෙහෙයවීමට වැඩි බලතල සහිත පාලනාධිකාරයක් අවශ්‍ය වූ බැවින් 1979 වර්ෂයේ දී මහවැලි අධිකාරිය පිහිටුවී ය.

මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය යටතේ කොත්මලේ, වික්ටෝරියා, රත්දෙනිගල, රත්වැණේ, උල්හිටිය, රත්කිඳ හා මාදුරු ඔය ජලාශ ඉදි කිරීම ද රත් කිඳ, මාදුරු ඔය උමග ඇතුළු උමං කිහිපයක් මෙන් ම මිනිපේ අමුණ වැනි අමුණු හා ජල හැරවුම් මධ්‍යස්ථාන කිහිපයක් ඉදි කිරීමට ද කටයුතු කෙරුණි.

කොත්මලේ ජලාශය

මහවැලි ගඟේ ප්‍රධාන අතු ගඟාවක් වන කොත්මලේ ඔය කඩදෙර නම් ස්ථානයේ දී හරස් වේල්ලක් බැඳ කොත්මලේ ජලාශය තැනවී ය. සවිචන් රජයෙන් මේ සඳහා ආධාර ලැබුණි.

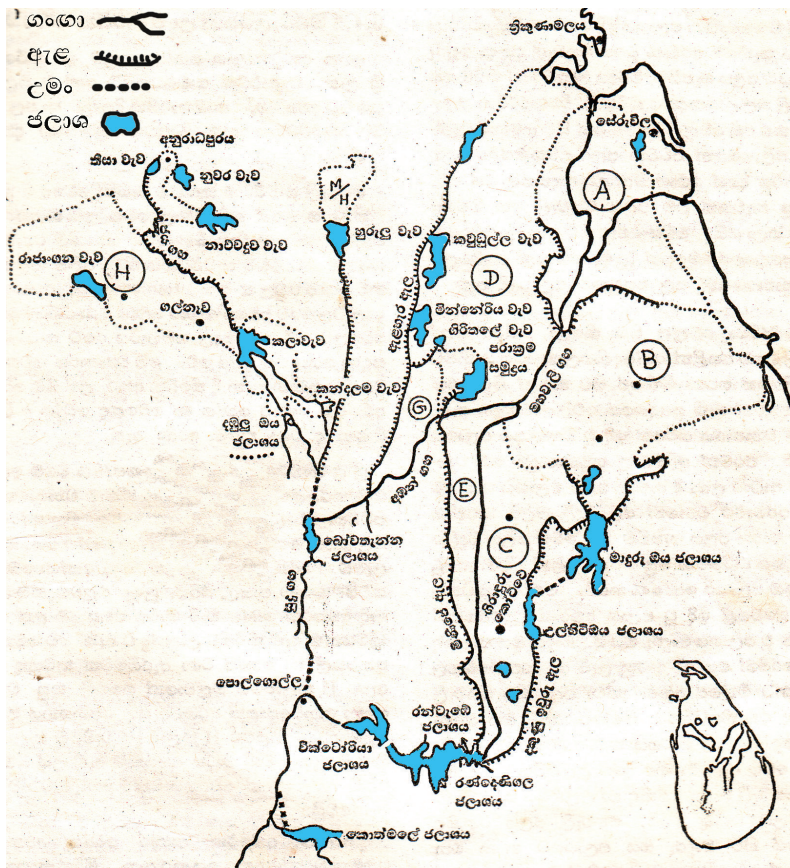
වික්ටෝරියා ජලාශය

මහවැලි ගඟේ පොල්ගොල්ල බැම්මට මඳක් පහළින් වේල්ලක් බැඳ මෙම විශාල ජලාශය තනවා ඇත. විදුලිබලය ජනනය කිරීම මෙහි ප්‍රධාන අරමුණකි. බ්‍රිතාන්‍ය රජය මේ සඳහා ආධාර මුදල් ලබා දුණි.

රත්දේණිගල ජලාශය

වික්ටෝරියා ජලාශයට පහළින් මිනිසේ අමුණට ඉහළින් ප්‍රදේශයේ රත්දේණිගල ජලාශය ඉදි කර ඇත. විදුලි බලය නිපදවීම හා වාරි මාර්ගවලට ජලය ලබා ගැනීම මෙයින් සිදු කෙරේ. මේ සඳහා බටහිර ජර්මනියෙන් ආධාර ලැබුණි.

සිතියම 6.2 කඩිනම් මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපාරය යටතේ ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘති

මහවැලි ජලය නව ජලාශවලට රැස් කොට යළි යළික් විදුලි බලය නිපදවීමට ද යොදා ගෙන අනතුරුව විසළි කලාපයට ලබා දීම මගින් එතෙක් වගා කළ බිම්වලට ජලය සපයා දීම මෙන් ම අලුත් වගා බිම් සඳහා ද ජලය ලබා ගත හැකි විය. කඩිනම් මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපාරය මගින් විදුලි බලය නිපදවීම හා කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා ජලය සපයා දීමට අමතර ව ජනතාව පදිංචි කරවීම, නව නගර හා මං මාවත් ඉදි කිරීම වැනි කටයුතු රැසක් සිදු කෙරුණි.

වී වගාව දියුණු කිරීමට අනුගමනය කළ වෙනත් ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක්.

- ❖ 1948 දී වී සඳහා සහතික මිල ක්‍රමයක් හඳුන්වා දීම
- ❖ වී පර්යේෂණ ආයතන පිහිටුවීම හා නව වී ප්‍රභේද හඳුන්වා දීම, බතලගොඩ වී අභිජනන මධ්‍යස්ථානය උද්‍යෝගයකි.
- ❖ ගොවිජන සේවා මධ්‍යස්ථාන පිහිටුවීම.
- ❖ රජයේ බැංකු මගින් ගොවියන්ට ණය ආධාර ලබාදීමට පියවර ගැනීම.

ව්‍යාපාරික කෘෂිකර්මාන්තය

බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් හඳුන්වා දෙන ලද තේ, රබර් හා සම්ප්‍රදයික ව පැවති පොල් වගාව ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන නිදහසෙන් පසුව ද දශක තුනක් පමණ වන තෙක් මෙරට ප්‍රධාන අපනයන ද්‍රව්‍ය වශයෙන් පැවතුණි. මෙම වගාවන් දියුණු කිරීම සඳහා 1948 වර්ෂයෙන් පසුව ක්‍රියාමාර්ග රැසක් අනුගමනය කර ඇත. උද්‍යෝග වශයෙන් එබඳු ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

1972 ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ නීතිය මගින් එක් පුද්ගලයෙකුට අයිතියේ තබාගත නිශ්චිත ඉඩම් ප්‍රමාණයක් නියම කෙරිණි. මේ අනුව එක් පුද්ගලයෙකුට අයිතිකරගත හැකි ඉඩම් ප්‍රමාණය වී වගාව සඳහා හෙක්ටයාර් 10ක් (අක්කර 25) ද වෙනත් හෝග වගාවන් සඳහා හෙක්ටයාර් 20ක් (අක්කර 50ක්) ද වශයෙන් සීමා කෙරුණි.

1975 ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණය මගින් ව්‍යාපාරික වතු වගාවේ යෙදුණු පොදු සමාගම් සතු ඉඩම් ජනසතු කෙරිණි. මෙම ප්‍රතිසංස්කරණ නිසා මහා පරිමාණ වතු වගාව යටතේ පොදු සමාගම් සතු වූ ඉඩම්වලින් 62%ක් පමණ රාජ්‍ය අංශයට අයිති විය. රාජ්‍ය අංශය සතු වූ ඉඩම්වලින් 10%ක් පමණ කුඩා බිම් කොටස් ලෙස ගොවියන් අතර බෙදා දීම නිසා කුඩා වතු හිමියන් පිරිසකට බිහි වීමට හැකි විය.

1975 ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණය මගින් පොදු සමාගම් සතු විශාල ඉඩම් රාජ්‍ය අංශයට ලැබීම නිසා විශාල ඉඩම් පිළිබඳ අයිතිය පෞද්ගලික අංශයෙන් රාජ්‍ය අංශයට මාරු විය.

නිදහසෙන් පසුව රාජ්‍ය අංශය සතු වූ ඉඩම් කළමනාකරණය සඳහා ආයතන කිහිපයක් පිහිටුවන ලදී.

- ❖ 1958 දී රාජ්‍ය වැවිලි සංස්ථාව පිහිටුවීම.
- ❖ 1976 දී උඩරට වතු සංවර්ධන මණ්ඩලය පිහිටුවීම
- ❖ 1976 දී ජනතා වතු සංවර්ධන මණ්ඩලය පිහිටුවීම.

එසේ පිහිටුවන ලද රාජ්‍ය ආයතනවලට උදහරණ වේ.

1952 වර්ෂයේ දී චීන සමූහාණ්ඩුව සමග ශ්‍රී ලංකාව ඇති කර ගත් ද්විපාර්ශ්වික ගිවිසුමක් නිසා ලංකාවේ රබර් නිෂ්පාදන චීනයට අපනයනය කිරීමට හැකි විය. මේ නිසා මෙරට රබර්වලට ස්ථාවර වෙළෙඳපොළක් ලැබුණි.

1977 වර්ෂයේ සිට රජය විසින් රබර් නැවත අලුතෙන් වගා කිරීම සඳහා ඉඩම් හිමියන්ට ආධාර ලබා දීමේ වැඩපිළිවෙළක් දියත් කරන ලදී. මෙහි දී රබර් පැළ හා පොහොර ලබා දීමට ද පියවර ගැනිණ. පසුව තේ වගාව සඳහා ද මෙය ක්‍රියාත්මක කෙරිණ.

නිදහසෙන් පසුව රජය අනුගමනය කළ ඉඩම් බෙදා දීමේ ප්‍රතිපත්ති නිසා මෙරට කුඩා ඉඩම් හිමියන් පිරිසක් බිහිවීම කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි. මේ නිසා බස්නාහිර පළාත, දකුණු පළාත හා සබරගමු පළාත තුළ අක්කර 1-10 ප්‍රමාණයේ කුඩා රබර් වතු හා තේ වතු හිමියෝ පිරිසක් බිහි වූහ. එමගින් ප්‍රධාන අපනයන හෝග ආශීතව ගැමි ජනතාවගේ ආදායම් තත්ත්වය ද ඉහළ ගියේ ය.

සුළු අපනයන හෝග වගාව දියුණු කිරීම

තේ, රබර්, පොල් වැනි ප්‍රධාන අපනයන හෝගවලට අමතරව, කෝපි, කොකෝවා, කරදමුංගු, කරාබු නැටි, සාදික්කා, ගම්මිරිස්, කුරුඳු වැනි සුළු අපනයන හෝග වගාව දියුණු කිරීමට නිදහසෙන් පසුව විවිධ පියවර අනුගමනය කෙරුණි.

1968 තේ කොමිෂන් වාර්තාව අනුව තේ ඉඩම්වල අතුරු වගාවක් වශයෙන් ඇතැම් සුළු අපනයන හෝග වගා කිරීම, දියුණු කිරීමට පියවර ගැනිණි.

1972 දී මාතලේ ප්‍රදේශයේ සුළු අපනයන පර්යේෂණ ආයතනයක් ආරම්භ කෙරිණ. අනතුරුව කුණ්ඩසාල, දූල්පිටිය, නාරම්මල වැනි ප්‍රදේශවල තවත් එබඳු ආයතන පිහිටුවනු ලැබී ය.

1972 සිට සුළු අපනයන හෝග වගාව ව්‍යාප්ත කිරීමට තවත් පියවර රැසක් හඳුන්වා

දී ඇත. වගාව සඳහා උපදෙස් ලබා දීම, පොහොර ලබා දීම අලෙවි ප්‍රවර්ධන කටයුතු කිරීම එයට උදහරණ වේ.

කාර්මිකරණ ප්‍රතිපත්තිය

ඉංග්‍රීසින්ගේ පාලන කාලයේ දී බ්‍රිතාන්‍යයේ නිෂ්පාදනය කෙරෙන භාණ්ඩ අලෙවි කිරීමේ වෙළෙඳපොළක් වශයෙන් ලංකාව පවත්වාගෙන යාම නිසා මෙරට කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රයේ දියුණුවක් සිදු නොවී ය. ඩොනමෝර් ප්‍රතිසංස්කරණ යටතේ කම්කරු, කර්මාන්ත හා වෙළෙඳාම පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය ලාංකික අමාත්‍යවරුන්ට ලැබීම නිසා කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රය කෙරෙහි යම් උනන්දුවක් ඇති විය. 1934 වර්ෂයේ දී මෙරට කර්මාන්ත තත්ත්වය පිළිබඳ විමර්ශනයක යෙදුණු ශ්‍රී ලංකා බැංකු කොමිසම ස්වදේශීය වෙළෙඳපොළට අවශ්‍ය කාර්මික නිෂ්පාදන සැපයීමට කර්මාන්ත ආරම්භ කළ යුතු යැයි නිර්දේශ කර තිබුණි.

1939 වර්ෂයේ දී ආරම්භ වූ දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය නිසා යුද්ධ කාලයේ දී මෙරටට විදේශීය භාණ්ඩ ආනයනය කිරීමට බාධා පැමිණුණි. එම කාලයේ දී ඇසිටික් ඇසිඩ්, පිගන් භාණ්ඩ, කඩදසි, සබන් හා සුවඳ විලවුන් වැනි නිෂ්පාදන මෙරට බිහි වූ අතර ඒවාට හොඳ ඉල්ලුමක් ද තිබුණි. එහෙත් ලෝක සංග්‍රාමය නිම වීමෙන් පසුව නැවත භාණ්ඩ ආනයනයට මඟ විවර වූ හෙයින් විදේශ නිෂ්පාදන සමග තරග කිරීමට අපහසු වීම නිසා ඉහත කී කර්මාන්ත පවා අඩපණ වී ගියේ ය.

1952 වර්ෂයේ දී මෙරටට පැමිණි ලෝක බැංකු නියෝජිත කණ්ඩායමක් රජයේ මැදිහත්වීම මත මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ සහ සුළු ප්‍රමාණයේ කර්මාන්ත ආරම්භ කිරීමේ වැදගත්කම පෙන්වා දුණි. එම වාර්තාව නිකුත් වීමෙන් පසු 1955 වසරේ දී ධවල පත්‍රිකාවක් මගින් විදේශීය හා පෞද්ගලික ආයෝජන කෙරෙහි රජයේ ප්‍රතිපත්තිය පැහැදිලි කිරීම නිසා කර්මාන්තවලට මුදල් ආයෝජනය කිරීම කෙරෙහි නැවත උනන්දුවක් ඇති විය. අනතුරුව 1959 දී ප්‍රථම කාර්මික ජනපදය ඒකල පිහිටුවීම මෙන් ම 1960 දී රත්මලාන කාර්මික ජනපදය පිහිටුවීම කාර්මිකරණ ප්‍රතිපත්තියේ තවත් කැපී පෙනෙන අවස්ථාවකි.

1960 වර්ෂයෙන් පසුව මෙරට කාර්මික ක්ෂේත්‍රයේ ඇති වූ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- 1961 දී මහජන බැංකුව පිහිටුවීම හා කුඩා කර්මාන්තකරුවන්ට ණය පහසුකම් සලසා දීම.
- 1966 දී දේශීය කාර්මික නිෂ්පාදනවල ප්‍රමිතිය තීරණය කිරීමට ප්‍රමිති කාර්යාංශයක් පිහිටුවීම.
- රජයේ කාර්මික ප්‍රතිපත්ති නිසා 1960න් පසුව මෙරටට අවශ්‍ය පාරිභෝගික ද්‍රව්‍ය නිෂ්පාදනය කිරීමේ කර්මාන්තවල දියුණුවක් ඇති වීම.
- 1970-1977 කාලයේ රජය අනුගමනය කළ ආයාත ආදේශක ප්‍රතිපත්තිය නිසා දේශීය

ගෘහස්ථ කර්මාන්ත හා සුළු කර්මාන්ත දියුණු වීම.

විදේශවලින් ආනයනය කරන භාණ්ඩ වෙනුවට ඊට සමාන ආදේශක දේශීය වශයෙන් නිෂ්පාදනය කර ගැනීම ආයාත ආදේශන ප්‍රතිපත්තිය ලෙස හැඳින්වේ.

- නිදහස ලැබී ගත වූ දශක තුන තුළ අමුද්‍රව්‍ය විශාල ලෙස යොදා ගනිමින් විශාල කර්මාන්තශාලා තුළ තොග වශයෙන් භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කෙරෙන මහා පරිමාණ කර්මාන්ත පවත්වාගෙන යාම බොහෝ විට රජයේ මැදිහත්වීමෙන් සිදු විය. සිමෙන්ති, යකඩ හා වානේ, තුනී ලෑලි, සීනි ආදී කර්මාන්ත ඊට උදහරණ වේ.
- 1977 වර්ෂයෙන් පසුව අපනයන ආශ්‍රිත කර්මාන්ත දියුණු කිරීම සඳහා විදේශීය ධන ආයෝජනයක් කැඳවා ගැනීම හා පෞද්ගලික අංශය දිරිමත් කිරීම පිණිස අනුගමනය කළ ප්‍රතිපත්ති නිසා ඇගයීම් කර්මාන්තය ඇතුළු අපනයන ආශ්‍රිත කර්මාන්තවල ශීඝ්‍ර දියුණුවක් ඇති විය. 1978 දී මහ කොළඹ ආර්ථික කොමිසම පිහිටුවීම, එම වර්ෂයේ දී ම කටුනායක අපනයන සැකසුම් කලාපය පිහිටුවීම, පසුව බියගම හා කොග්ගල තවත් ආපනයන සැකසුම් කලාප පිහිටුවීම කාර්මික ක්ෂේත්‍රයේ උන්නතියට හේතු විය.

අධ්‍යාපනය

බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දී මෙරට අධ්‍යාපන කටයුතුවල ක්‍රමාණුකූල දියුණුවක් ඇති විය. ආගමික හා ජාතික පුනරුද ව්‍යාපාරය පැවති කාලයේ දී සිංහල, දෙමළ හා මුස්ලිම් ජනතාව තුළ අධ්‍යාපන කටයුතු පිළිබඳ විශේෂ උනන්දුවක් පැවති හෙයින් ඊට පුරා පාසල් සංඛ්‍යාව ද වේගයෙන් ඉහළ ගියේ ය. එහෙත් උසස් අධ්‍යාපනයක් ලබා ගැනීමේ දී මුදල් වැය කිරීමට සිදු වූ හෙයින් මුදල් දුෂ්කරතා පැවති දෙමාපියන්ගේ දූ දරුවන්ට අධ්‍යාපන ප්‍රතිලාභ ලබා ගත හැකි වූයේ මඳ වශයෙනි. මේ නිසා රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභා යුගයේ අධ්‍යාපන ඇමතිවරයා වශයෙන් කටයුතු කළ සී. ඩබ්ලිව්. ඩබ්ලිව්. කන්නන්ගර මහතාගේ යෝජනාවක් පරිදි සියලු ශිෂ්‍ය ශිෂ්‍යාවන්ට බාලාංශයේ සිට විශ්වවිද්‍යාලය දක්වා රජය මගින් නොමිලේ අධ්‍යාපනය ලබා දීම හෙවත් නිදහස් අධ්‍යාපන ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කෙරිණි. නිදහසෙන් පසුව මෙරට බලයට පත් වූ සෑම රජයක් ම නිදහස් අධ්‍යාපන ප්‍රතිපත්තිය අනුව අධ්‍යාපන කටයුතු දියුණු කිරීමට පියවර ගෙන ඇත. 1948 වර්ෂයෙන් පසුව ගත වූ දශක තුනක කාලයේ දී ඇති වූ මෙරට අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- රජය පාසල් පිහිටුවීම හා අධ්‍යාපන ව්‍යාප්තියට මුදල් යෙදවීම නිසා ඊට පුරා පාසල් සංඛ්‍යාව ඉහළ යාම.
- විෂයමාලා සංවර්ධනය හා ගුරු පුහුණු කටයුතු නවීකරණය වීම.
- විද්‍යාගාර පහසුකම් හා පාසල් පුස්තකාල පහසුකම් ව්‍යාප්ත වීම.
- දිවා ආහාරය, පාසල් පොත්, වෛද්‍ය හා දන්ත වෛද්‍ය සේවා, හා පාසල් නිල

ඇඳුම් ආදිය නොමිලයේ ලබා දීමත් සහනදායී ගමනාගමන පහසුකම් ලබා දීමත් මගින් ශිෂ්‍ය සුභසාධන සේවා හා උපකාරක කටයුතු වැඩි දියුණු කිරීම.

- අධ්‍යාපන පරිපාලන රටාව කාලයට ගැලපෙන ලෙස වෙනස් කිරීම.
- වෘත්තීය අධ්‍යාපන ආයතන පිහිටුවමින් එකී අධ්‍යාපන කටයුතු පුළුල් කිරීම.
- නව විශ්වවිද්‍යාල පිහිටුවමින් උසස් අධ්‍යාපන කටයුතු වැඩි දියුණු කිරීම.
- 1942 වර්ෂයේ දී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලය කොළඹ පිහිටුවීම.
- 1952 වර්ෂයේ දී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලය පේරාදෙණියට ගෙන යාම.
- විද්‍යාර්ථය හා විද්‍යාලංකාර පිරිවෙන් විශ්වවිද්‍යාල පවට පත් කිරීම. පසුව මෙම විශ්වවිද්‍යාල දෙක පිළිවෙළින් ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය හා කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය ලෙස නම් කෙරිණි.
- 1972 දී මොරටුව කටුබැද්ද විශ්වවිද්‍යාලය හා 1974 දී යාපන විශ්වවිද්‍යාලය පිහිටුවීම ද උසස් අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේ ඇති වූ දියුණුවට උදහරණ වේ.

6.3 සමාජ ශුභසාධනය

1931 වර්ෂයේ දී මෙරට පුරවැසියන්ට සර්ව ජන ඡන්දබලය ලැබීම නිසා ආර්ථික වශයෙන් වත් පොහොසත්කම් නොතිබූ ජනතාවට පවා දේශපාලන වටිනාකමක් ආරෝපණය විය. මෙසේ ඡන්ද බලය, දේශපාලන බලය ලබා ගැනීමේ ප්‍රධාන සාධකයක් බවට පත් වූයෙන් පොදු ජනතාවගේ අවශ්‍යතා කෙරෙහි දේශපාලනඥයන්ගේ අවධානය යොමු වීමට එය ප්‍රබල හේතුවක් විය. එසේ ම ලංකාව දිගු කලක් යටත් විජිතයක් වශයෙන් පැවතීම නිසා පොදු ජනතාවට අහිතකර සමාජ, ආර්ථික ගැටලු රැසක් නිර්මාණය වී තිබුණි. මේ නිසා උරුමයන් බවට පත් වී තිබූ එකී සමාජ දුක්ගැන්විලිවලට පිළියම් යොදමින් අසමානතාවන් දුරු කොට සමාජ සාධාරණත්වය ලැබෙන ලෙස කටයුතු කිරීම නිදහසෙන් පසුව රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ කැපී පෙනෙන අංගයක් විය. 1948 වර්ෂයෙන් පසුව සමාජ සාධාරණත්වය ඇති කිරීම හා ආර්ථික වශයෙන් දුබල කොටස්වලට ඉදිරියට ඒමට ඉඩ කඩ සලසා දීම පිණිස අනුගමනය කළ ක්‍රියාමාර්ගවලට උදහරණ කිහිපයක් දැක්විය හැකි ය.

- ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල අධ්‍යාපන කටයුතු දියුණු කිරීම.
- රැකියා ලබා ගැනීමේ දී දක්ෂතාවට මුල් තැන දීම හා තරග විභාග ක්‍රම යොදා ගැනීම.
- නිදහස, සමානාත්මතාව හා මූලික අයිතිවාසිකම් වැනි සංකල්ප ව්‍යවස්ථාගත කිරීම.
- කෘෂිකර්මය හා ධීවර කටයුතු ආදියට ණය පහසුකම් හා සහනාධාර සපයමින් රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලබා දීම.

සෞඛ්‍ය සේවය

නිදහස ලැබීමට පෙර පවා නොමිලයේ සෞඛ්‍ය පහසුකම් ලබා ගැනීමට ඉඩ සලසා තිබූ නමුත් එහි ප්‍රතිලාභ වැඩි වශයෙන් නාගරික ප්‍රදේශවලට සීමා වී තිබුණි. මේ නිසා නිදහසෙන් පසුව ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල සෞඛ්‍ය සේවා දියුණු කිරීමට විශේෂ අවධානයක් යොමු කෙරිණි. සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය යටතේ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල රෝහල් පිහිටුවීම, වින්නශ්‍රී, මාතෘ හා ළමා සෞඛ්‍ය සේවා දියුණු කිරීම, ප්‍රතිශක්තිකරණ එන්තන් ලබා දීම, වෛද්‍ය සායන පැවැත්වීම හා දේශීය වෛද්‍ය ක්‍රමය දියුණු කිරීමට කටයුතු කිරීම යනාදිය ග්‍රාමීය සෞඛ්‍ය පහසුකම් ඉහළ නැංවීමට ගත් ක්‍රියාමාර්ගවලට උදහරණ වේ. මේ නිසා උණ සන්නිපාතය, බරවා, මැලේරියා, ක්ෂය රෝගය, බාලක පක්ෂගාත රෝගය වැනි රෝග වැළඳෙන පිරිස සැලකිය යුතු තරමකින් අවම කර ගැනීමට හැකියාව ලැබුණි.

වෙනත් සුභසාධන කටයුතු

බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දී මෙරට මහා මාර්ග හා දුම්රිය මාර්ග තැනවීම නිසා ප්‍රවාහනය හා ගමනාගමන කටයුතුවල දියුණුවක් ඇති විය. නිදහසෙන් පසුව එහි ප්‍රතිලාභ ග්‍රාමීය ජනතාවටත් ලබා ගත හැකි වන පරිදි ගම්බද ප්‍රදේශවල මාර්ග තැනවීම හා ගමනාගමන කටයුතු දියුණු කිරීමට පියවර ගැනුණි. මේ නිසා ගම හා නගරය අතර පැවති දුරස්ථ බව අඩු වී එතෙක් නගරවලට පමණක් සීමා වී තිබූ ජලය, විදුලිය, පණිවුඩ හුවමාරුව වැනි පොදු පහසුකම් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවලටත් ලැබුණි.

දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය පැවති සමයේ දී නාවික ගමනාගමනයට පැවති බාධක නිසා ආහාර ද්‍රව්‍ය ආනයනය සීමා කිරීමට සිදු විය. මේ නිසා රජය විසින් ආහාර සහනාධාර ලබා දීමේ වැඩ පිළිවෙළක් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මෙසේ කාලයක් සහනාධාර ක්‍රමයන්ට ජනතාව හුරුවීමත් අඩු ආදායම, ඉඩම් හිඟය හා අඩු ඵලදායීතාව වැනි හේතු නිසාත් නිදහසෙන් පසුව ද දරිද්‍රතාව අවම කිරීමේ වැඩ පිළිවෙළක් වශයෙන් ආහාර සහනාධාර ලබා දීම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමට රජයට සිදු විය. මෙහි දී සහල් සහනාධාරය ලබා දීමට ප්‍රමුඛ තැනක් ලැබුණි. සහල් සහනාධාරය වඩාත් විධිමත් කිරීම සඳහා පසුව සහනාධාර ලැබෙන සෑම අයකුට ම කුපන් පොතක් නිකුත් කෙරිණි. එය හාල් පොත නමින් ප්‍රචලිත විය. 1977වර්ෂයෙන් පසුව සහල් කුපන් පොත වෙනුවට ආහාර ද්‍රව්‍ය ලබා ගැනීමට ආහාර මුද්දර ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කෙරිණි.

රජයේ සහනාධාර ලැබූ ජනතාව මුහුණදුන් තවත් ප්‍රධාන ගැටලුවක් වූයේ නිවාස ප්‍රශ්නය යි. මේ නිසා නාගරික ප්‍රදේශවල මෙන් ම ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල ද පැවති නිවාස ප්‍රශ්නය විසඳීම සඳහා නිදහසෙන් පසුව විවිධ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කෙරිණි. නාගරික ප්‍රදේශවල තට්ටු නිවාස ඉදිකිරීමට හා නිවාස සංකීර්ණ තැනවීමට රජය කටයුතු කළ අතර ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල විවිධ නිවාස යෝජනා ක්‍රම මගින් නිවාස ඉදි කර ගැනීමට රජයේ ආධාර ලබා දුණි. මෙසේ නිදහස ලැබීමෙන් පසුව රජය අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කළ විවිධ ශුභසාධක යෝජනා ක්‍රම මගින් ජනතාව සවිබල ගැන්වීම නිසා වැදගත් ජයග්‍රහණ රැසක් රටට ලබා ගැනීමට හැකියාව ලැබිණි.